

tasavvuf

İlmi ve Akademik Araştırma Dergisi

İstanbul 2016

tasavvuf

İlmî ve Akademik Araştırma Dergisi

Yıl: 17 [Temmuz-Aralık 2016] Sayı: 38

ISSN 1302-3543

tasavvuf uluslararası hakemli bir dergidir / tasavvuf is an international refereed journal

Bu dergi uluslararası ve ulusal   veri indeksleri tarafından taranmaktadır

İmtiyaz Sahibi/Publisher

Aziz Mahmud Hüdâyi Vakfı
İktisadi İşletmesi adına
Dr. Adem Ergül

Editör/Editor

Doç. Dr. Ali Namlı

Yayın Kurulu/Editorial Board

Prof. Dr. Ethem Cebecioglu
Prof. Dr. H. Kâmil Yılmaz
Prof. Dr. Mustafa Kara
Prof. Dr. Mustafa Tahralı
Prof. Dr. Necdet Tosun
Prof. Dr. Sâfi Arpaguş
Prof. Dr. Süleyman Derin
Doç. Dr. Ali Namlı
Doç. Dr. Hikmet Yaman
Yrd. Doç. Dr. M. Nedim Tan
Arş. Gör. Dr. Ercan Alkan

S. Yazı İşleri Müdürü/Managing Editor

Yusuf Ünal

Sekreteryâ/Secretary

Furkan Mehmed

Grafik Tasarım/Graphic Design

Hüdâyi Grafik

Kapaktaki Hat/Cover Calligraphy

Ali Toy

İletişim Bilgileri/Contact Information

Küçük Çamlıca Mah. Çilehane yolu Cad.
No: 12 Üsküdar-İSTANBUL

Telefon/Telephone

+90 (216) 428 39 60

+90 (555) 405 34 35

Faks/Fax

+90 (216) 327 75 83

e-posta/e-mail

bilgi@tasavvufdergisi.net

web sayfası/web page

www.tasavvufdergisi.net

Baskı-Cilt/Printing House

Erkam Yayın San. ve Tic. A.Ş. İkitelli O.S.B. Mah.
Atatürk Bulvarı Haseyad 1. Kısım No:60/3-C
Başakşehir-İst. 0 (212) 671 07 00

Danışma Kurulu/Advisory Board

Prof. Dr. Arif Naushahi
Prof. Dr. Arthur F. Buehler
Prof. Dr. Dilaver Gürer
Prof. Dr. Hamid Algar
Prof. Dr. Himmet Konur
Prof. Dr. İlhan Kutluer
Prof. Dr. Kadir Özköse
Prof. Dr. M. Erol Kılıç
Prof. Dr. Mustafa Aşçak
Prof. Dr. Mustafa Çiçekler
Prof. Dr. Mustafa Uzun
Prof. Dr. Ramazan Muslu
Prof. Dr. Reşat Öngören
Prof. Dr. S. Hayri Bolay
Prof. Dr. Süleyman Uludağ

Sayı Hakemleri/Referees on This Issue

Prof. Dr. Kadir Özköse
Prof. Dr. Reşat Öngören
Doç. Dr. Fatih Özkafa
Yrd. Doç. Dr. Mustafa Akkuş
Yrd. Doç. Dr. Sezayi Küçük

Yazıların ilmî ve hukuki sorumluluğu yazarlarına aittir. Dergimizde yayımlanan yazılar, elektronik veya yazılı bir ortama izinsiz olarak aktarılamaz ve çoğaltılamaz.

Yurt İçi Abonelik: 100 TL | Yurt Dışı Abonelik: 50 Euro | Kurumsal: 200 TL

İÇİNDEKİLER

Editör'den.....V

Makaleler

Seb'îniyye'nin Hermetik Bir Silsilesi (mi?) -Ebu'l-Hasan eş-Şüştî'nin el-Kasîdetü'n- Nûniyye'si Üzerine Bir Tahlil-

Ahmet Murat ÖZEL.....1-24

Çelebioğlu Külliyesi; Mevlevîliğin İran'daki ilk Temsilciliği

Esra DOĞAN25-46

Araştırma Notları

Mâtürîdiyye ve Tasavvuf İlişkisi

Necdet TOSUN47-54

1341 Defterine Göre 1925'te Üsküdar Tekkeleri

Erkan ÖVÜÇ55-113

Metin Neşri

Mevâkı' u'n-nücûm'un Tevfik Bahsi Üzerine Abdullâh Salâhî Uşşâkî'nin Yaptığı Nazmen Tercüme ve Hâşiyesi

Ali İhsan KILIÇ.....115-126

Mustafa Behcet Bey'in Muhammed Fassî Tercüme ve Şerhi

Ömer Sami UZUNER.....127-184

Kitap Değerlendirmeleri

Ahmet Yaşar Ocak, Osmanlı İmparatorluğu'nda Marjinal Sûfilik : Kalenderîler XIV.-XVII. Yüzyıllar

Bilal YAMAK.....185-194

Ebu'l-Hasan eř-Şâzelî Hakkındaki En Eski Üçüncü Kaynak

Ahmet Murat ÖZEL.....195-199

Ekrem Buğra Ekinci, Hayatı ve Hâtıralarıyla Seyyid Abdülhakîm Arvâsî

Büşra BELGELİ201-204

Haşim Şahin, Dervişler ve Sufi Çevreler

Büşra ÇAKMAKTAŞ.....205-209

CONTENTS

From the EditorV

Articles

A Hermetic lineage of Sab'īniyya? - A Study on al-Qaṣīda al-Nūniyya by Abū al-Ḥasan al-Shushtarī

Ahmet Murat ÖZEL1-24

Çelebioğlu Complex: The Earliest Representation of the Mawlawiyya in Iran

Esra DOĞAN25-46

Research Notes

Relationship between Māturīdiyya and Sufism

Necdet TOSUN47-54

Dervish Convents of Üsküdar in 1925 as Recorded in the Register 1341

Erkan ÖVÜÇ55-113

Text Editions

Abdullāh Ṣalāhī Ushshāqī's Versified Translation and Annotation of the Tawfiq Section of the Mawāqī' al-Nujūm

Ali İhsan KILIÇ115-126

The Translation and Commentary of the Muḥammad Faṣṣ by Mustafa Behcet Bey

Ömer Sami UZUNER127-184

Book Reviews

Ahmet Yasar Ocak, Marginal Sufism in the Ottoman State: the Qalandaris between the Fourteenth and Seventeenth Centuries

Bilal YAMAK185-194

One of the Earliest Sources regarding Abū al-Ḥasan al-Shādhālī

Ahmet Murat ÖZEL195-199

Ekrem Bugra Ekinci, Abdulkakim Arvāsī with His Life and Memoirs

Büşra BELGELİ201-204

Hasim Sahin, Dervishes and Sufi Circles

Büşra ÇAKMAKTAŞ205-209

Editör'den

Değerli okuyucular,

Tasavvuf İlmî ve Akademik Araştırma Dergisi'nin 38. sayısını sizlere takdim etmiş olmaktan dolayı mutluyuz. Bu sayımızda hakemli makaleleri, araştırma notları, metin neşri ve kitap değerlendirmeleri gibi bölümlerde muhtelif yazılar yer almaktadır.

Bu sayıda iki adet hakemli makale bulunmaktadır. Bunlardan ilki Ahmet Murat Özel'in "Seb'îniyye'nin Hermetik Bir Silsilesi (mi?) -Ebu'l-Hasan eş-Şüşterî'nin el-Kasîdetü'n- Nûniyye'si Üzerine Bir Tahlil-" başlıklı makalesidir. Makalede Endülüslü İbn Seb'in'in gözde öğrencisi ve halefi Ebu'l-Hasan eş-Şüşterî'nin *el-Kasîdetü'n-nûniyye* adıyla meşhur olan ve bazı araştırmacılarca Seb'îniyye tarikatının Hermetik tabiatta bir silsilesi olarak kabul edilen şiirinin gerçekten böyle olup olmadığı sorusunun cevabı aranmıştır. Ayrıca İbn Seb'in'in ve Şüşterî'nin felsefe eleştirisine rağmen şiirde filozoflara eleştirel olmayan bir biçimde yer verilmesinin nedeni açıklanmaya çalışılmıştır.

Diğer hakemli makale ise Esra Doğan'ın "Çelebioğlu Külliyesi; Mevlevîliğin İnan'daki ilk Temsilciliği" başlıklı makalesidir. Makalede İlhanlı Devleti hükümdarı Olcaytu tarafından Sultaniye şehrinde yaptırılan ve yakın tarihte restore edilen İnan'ın en eski dergâhı olan Çelebioğlu Külliyesi tanıtılmaktadır. Mevlevîliğin İnan'a geçiş sürecini başlatan yapı olarak kabul edilen bu tarihî külliyenin ilk mevlevîhanelerden biri olması muhtemeldir.

Necdet Tosun'un "Mâtürîdiyye ve Tasavvuf İlişkisi" başlıklı yazısında başta Mâtürîdiyye mezhebinin kurucusu olan İmam Ebû Mansûr Mâtürîdî olmak üzere mezhebin meşhur âlimlerinin tasavvufla irtibatları, tasavvulla ilgili eserleri ve değerlendirmeleri ortaya konulmuştur. Diğer taraftan Mâtürîdiyye mezhebine bağlı mutasavvıflar, akaide dâir kaleme aldıkları eserler hakkında bilgi verilmiştir.

Erkan Övünç'ün "1341 Defterine Göre 1925'te Üsküdar Tekkeleri" baş-

lıklı yazısı 1925'te tekkelerin kapatılmasının hemen öncesinde tekkelerin vakıflarıyla ilgili yönlerinin tespitine dâir 1341 (1925) tarihli Tekâyâ ve Zevâyâya Mahsus Defter'in (1341 Defteri) tahlil ve neşri yer almaktadır. Bu defterde tekkenin son şeyhi, tekkenin hâl-i hazırındaki durumu, vâkıfı ve vakfiye özetine yer verilmektedir.

Bu sayıda iki adet metin neşri bulunmaktadır. Bunlardan ilki Ali İhsan Kılıç tarafından hazırlanan *Mevâkı'û'n-nücûm'un Tevfik Bahsi Üzerine Abdullâh Salâhî Uşşâki'nin Yaptığı Nazmen Tercüme ve Hâşiyesi* başlıklı metindir. Diğeri ise Ömer Sami Uzuner tarafından hazırlanan *Mustafa Behcet Bey'in Muhammed Fassî Tercüme ve Şerhi* başlıklı metindir.

Kitap değerlendirmeleri bölümünde M. Bilal Yamak tarafından Ahmet Yaşar Ocak'ın *Osmanlı İmparatorluğu'nda Marjinal Sûfilik: Kalenderîler XIV.-XVII. Yüzyıllar*, Ahmet Murat Özel tarafından Ebu'l-Hasan eş-Şâzelî hakkındaki en eski üçüncü kaynak olan Abdunnûr b. Muhammed b. Ahmed el-'Imrânî'nin *Takyid fî tercemeti ve ahvâli's-Şeyh Ebi'l-Hasan Ali b. Abdullah eş-Şehir bi's-Şâzili*, Büşra Belgeli tarafından Ekrem Buğra Ekinci'nin *Hayatı ve Hâtıralarıyla Seyyid Abdülhakim Arvâsi*, son olarak Büşra Çakmaktaş tarafından Haşim Şahin'in *Dervişler ve Sufi Çevreler* isimli kitaplarının tanıtımı ve değerlendirmesi yapılmıştır.

Gelecek sayılarda buluşmak ümidiyle...

DERVİŞLER VE SÛFÎ ÇEVRELER

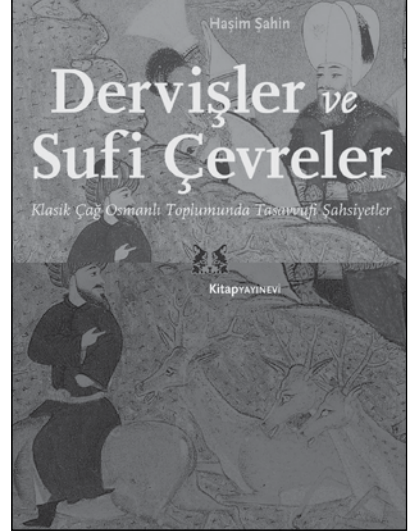
Haşim Şahin, Kitap Yayınevi, 1. Baskı, İstanbul,
2017, 262 sayfa.

Büşra ÇAKMAKTAŞ*

Tanıttığımız bu eser Selçuklu ve Osmanlı tasavvuf tarihi konusundaki çalışmalarıyla tanınan Doç. Dr. Haşim Şahin'in *Dervişler ve Sûfi Çevreler* adlı çalışmasıdır. Kitap Yayınevi tarafından 2017 yılında okuyucuların istifadesine sunulmuş olan bu eser, yazarın akademik hayatına başladığı dönemden bugüne kadar çeşitli dergilerde yayımlanmış Osmanlı tasavvuf tarihi ve sûfilerine dair makale, ansiklopedi maddesi ve kitap bölümü şeklindeki yirmi ayrı yazısını ihtivâ etmektedir.

İki kısma ayrılan eserin birinci kısmı "Menâkıbnâmeler ve Velâyetnâmeler" başlığını taşımaktadır. Üç ayrı yazıdan müteşekkil olan bu bölümün ilk yazısı ise "Tarih Kaynağı olarak Evliyâ Menâkıbnâmeleri"dir. (s. 13-43) Yazar bu geniş makalesinde öncelikle menâkıbnâmelerle ilgili yapılan çalışmalar

ve menkıbe kavramına dair kısaca bilgi vermektedir. Ardından tasavvuf tarihi boyunca sûfilerin menkıbelerini nakledip menâkıbnâme türündeki eserleri zikrederek konuya dair bir literatür analizi yapmaktadır. Yazarın bu makalesinde temas ettiği diğer hususlar ise özel olarak Türklerin menâkıbnâme yazma geleneği ile Selçuklu ve Osmanlılardaki menâkıbnâme yazıcılığının tarihidir. Osmanlı dönemi menâkıbnâme yazıcılığını Bektâşî menâkıbnâmeleri, belirli bir şahıstan bahseden menâkıbnâmeler ve tarikatlerden bahseden menâkıbnâmeler olmak üzere üç ayrı kategoride ele alan yazar, her katego-

* Sakarya Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Tasavvuf Anabilim Dalı Araştırma Görevlisi,
(bcakmaktas@sakarya.edu.tr)

ride zikrettiği eserlere ilişkin genel hatlarıyla bilgi vermektedir. Yazar makalenin son kısmında ise bir tarih kaynağı olarak menâkıbnâmelerin değerini tartışmakta ve menâkıbnâmelerin tenkit ve tahlile tabi tutulması şartıyla birer folklor ve tarih kaynağı olarak telakkî edilmesi gerektiği; sosyal, siyâsî ve iktisâdî tarihin daha iyi anlaşılmasına büyük katkılar sağlayacağı kanaatini paylaşmaktadır.

Birinci kısmın ikinci yazısı ise “Bilinen İlk Osmanlı Menâkıbnâmesi’nin Müellifi Yahşi Fakih”tir. (44-49) Yazar, Osmanlı Devleti tarihine dair yazılan ilk eserin sahibi olduğu genel olarak kabul gören Yahşi Fakih’in hayatı hakkında detaylı bir inceleme yaptığı bu yazısında, Yahşi Fakih’in Osmanlı tarihine dair yazdığı ve bugün mevcut olmayan *Menâkıb-ı Al-i Osman* adlı eseri hakkında malumat vermektedir.

“Velâyetnâme-i Sultan Şücâeddin’in Tarih Kaynağı Olarak Değeri” (s. 50-59) başlıklı birinci bölümün son makalesinde ise yazar velâyetnâme türüne dair kısaca bilgi verip, ilgili literatüre dair bir analiz yaptıktan sonra Şücâeddin Veli’nin tarihî şahsiyeti ve etki alanına temas etmektedir. Şahin’in bu yazıdaki esas amacı Şücâeddin Velî örneğinde, vilâyetnâmelerin biyografî yazıcılığında nasıl kullanılabileceğine dair bir yöntem denemesi yapmaktır.

Eserin “Dervişler ve Sufi Çevreler” başlıklı ikinci kısmının ilk makalesi “Selçuklu ve Erken Osmanlı Döneminde Vefâî Tarîkatı” (s. 63-81) başlığını taşımaktadır. Makalede Türk tasavvuf tarihinin özellikle Selçuklu ve erken Osmanlı devirlerindeki yapısının şekillenmesinde önemli bir rol oynayan Vefâî tarîkatının kurucusu Ebu’l-Vefâ el-Bağdâdî’nin hayatına ve Selçuklular ve Osmanlılar döneminde Vefâiyye’nin tarihine dair kronolojik bilgi verilmektedir. Bu kısımda konuyla ilgili arşiv belgelerinden de istifade edildiği görülmektedir. Makalenin son kısmında ise Vefâiyye’nin inanç yapısı, doktrin ve etki alanından söz edilmekte, Vefâiyye’yle ilgili tartışma alanlarından birisi olan tarîkatın sünnî ya da gayrisünnî bir tarikat olup olmadığı polemîği üzerinde durulmaktadır.

İkinci kısımda yayımlanan diğer yazı ise “Seyyid Ali Sultan” (s. 82-90) başlıklıdır. Şahin bu yazısında 15. yüzyılda yaşamış, Vefâî-Kalenderî bir derviş olarak tanınan Seyyid Ali Sultan’ın hayatı hakkında kronolojik ve detaylı bilgi vermekte, onun Bektâşiyye içerisinde önemli bir yeri olduğu hususuna vurgu yapmaktadır. Yazar Seyyid Ali Sultan’ın Bektâşi tarîkatı üzerindeki etkisini özellikle de Alevî-Bektâşi nefesleri üzerinden ele alıp yorumlamaktadır.

“Bayrâmiyye Tarikatının Serçeşmesi: Somuncu Baba” (s. 91-110) makalesinde ise Şahin, Somuncu Baba adıyla bilinen Şeyh Hamidüddin Aksarâyî'nin hayatına ilişkin bilgi veren birincil kaynaklardan istifade etmek suretiyle onun hayat hikayesini önemli evrelere göre ayrı ayrı ele almaktadır. Yazar Türk tasavvuf tarihinde Safevî-Erdebilî geleneğin Anadolu'ya taşınmasında büyük pay sahibi olarak gördüğü Somuncu Baba'nın tasavvuf anlayışının cezbeci ve melâmeti bir anlayışa dayandığı tezi üzerinden hareket etmekte ve buna dair bazı temellendirmeler yapmaktadır. Yazarın bu makalesinde değindiği bir diğer husus ise Somuncu Baba'nın müridleri ve onun geleneğinin takipçisi olan kimselerdir.

Eserin ikinci bölümünde yayımlanan diğer bir makale de “Hacı Bayram Velî'nin Halîfesi Emir Sikkînî ve Bayrâmî Melâmîliğin Oluşum Süreci”dir. (s. 111-121) Kanaatimizce eserdeki en önemli çalışmalardan birisi olan bu makalede Bayrâmiyye tarikatının Şemsiyye ve Melâmiyye olarak bilinen iki kolu hakkında kısaca bilgi veren Şahin, öncelikle Melâmiyye kolunun kurucusu olarak kabul edilen Dede Ömer Sikkînî'nin hayatını konu edinmektedir. Dede Ömer Sikkînî'nin hayatıyla ilgili malumat aktaran birincil kaynaklara atıf yapan yazar, onun hayatını hem tarihî hem de menkıbevî açıdan etraflıca incelemektedir. Yazar bu makalesinde Dede Ömer Sikkînî'den sonra Bayrâmî-Melâmîliğin gelişimi ve tarihsel sürecine de kısaca değinmektedir.

Şahin bu bölümde yayımladığı “15. Yüzyılda Gelibolu'da Dinî Hayat ve Sûfiler” (s. 122-150) başlıklı hacimli makalesinde Yazıcı Salih, Yazıcızâde Mehmed, Ahmed Bîcân, Derviş Bâyezid ve Muhammed Zaifî'nin kısaca hayat hikayelerini ele almakta, kültür ve irfânî birikimleriyle genelde Osmanlı Devleti'nin, özelde ise Gelibolu'nun kültür hayatına sağladıkları katkılardan söz etmektedir. Yazar Yazıcızâde Mehmed ve Ahmed Bîcân'ın tasavvufî görüşleri üzerinde etraflıca durmakta, bunların Gelibolu ve çevresinde faaliyet göstererek gerek yaşam tarzlarıyla gerekse eserleriyle toplum hayatına ve Türk-İslam medeniyetinin gelişmesine katkı sağlayan şahsiyetler oldukları kanaatini de paylaşmaktadır.

İkinci bölümün diğer bir yazısı da “Otman Baba” başlıklıdır. (s. 151-158) Şahin, 15. yüzyılda Osmanlı topraklarında yaşamış olan Kalenderî derviş Otman Baba'nın hayatı hakkında kronolojik olarak detaylı bir biçimde bilgi vermektedir. Yazar bu yazısında hem vilâyetnâme türü eserlerden hem de modern dönemde Otman Baba'yla ilgili yapılmış olan çalışmalardan istifa-

de etmektedir. Yazıda Otman Baba'nın hayatına ilaveten, tasavvufî görüşlerine ve menkıbevî kişiliğine de kısaca temas edilmektedir.

Şahin "Pîrî Baba" (s. 159-164) başlıklı yazısında ise 15. yüzyılda yaşadığı kabul edilen ve sûfî bir şahsiyet olarak tanınan Pîrî Baba'nın hayatını birincil kaynaklardan ve modern dönemde yapılmış çalışmalardan istifade ederek kronolojik ve olabildiğince detaylı bir şekilde ele almaktadır.

Yine bu bölümde bulunan "Vefâilik ile Zeynîlik Arasında Bir Osmanlı Mutasavvıfı: Seyyid Velâyet" (s. 165-173) başlıklı makalesinde Şahin, 15. yüzyılın sonları ile 16. yüzyılın başlarında Osmanlı coğrafyasında faaliyet göstermiş önemli bir mutasavvıf olan Seyyid Velâyet'in hayatı, bağlı bulunduğu tarikat ve Osmanlı idaresi ile ilişkilerini konu edinmektedir.

Yazarın eserindeki hacim bakımından en dar yazısı "Koyun Baba" başlığını taşımaktadır. (s. 174-176) Osmanlı coğrafyasında 15. yüzyılda yaşadığı bilinen Koyun Baba'nın hayatına dair yazılan *Vilâyetnâme-i Koyun Baba* adlı eserin verdiği bilgiler çerçevesinde kısa bir biyografi çalışması olan bu yazıda Koyun Baba'nın bir Kalenderî şeyhi olduğu ortaya konulmaktadır.

"Klasik Çağ Osmanlı İstanbul'unda Nakşibendîlik: Eyüp'te Baba Haydar en-Nakşibendî Örneği" (s. 177-185) başlıklı makalesinde ise Şahin, öncelikle Nakşibendîliğin Osmanlı topraklarına girişini genel hatlarıyla anlatmakta, ardından da klasik dönem Osmanlı İstanbul'unda Nakşibendîliğin yayılmasına ön ayak olmuş bir Nakşibendî şeyhi olarak tanımladığı Baba Haydar es-Semerkindî'nin hayatına dair elde edilen bilgiler ışığında malumat vermektedir.

Eserin bu bölümünde yayımlanan "16. Yüzyıl Osmanlı Toplumunda Çok Yönlü Bir Âlim: Beşiktaşlı Yahyâ Efendi" (s. 186-205) başlıklı geniş makalede yazarın, Beşiktaşlı Yahyâ Efendi'nin hayatı ve ailesine dair bilgi verdiği, onun müderrislik hayatını etraflıca ele aldığı ve devlet yöneticileri ile ilişkilerini mercek altına aldığı görülmektedir. Bir şâir ve sûfî olarak temâyüz eden Yahyâ Efendi'nin edebî ve tasavvufî şahsiyeti üzerinde de duran yazar, onun dergâhını ziyaret eden gayrimüslimler üzerindeki tesirine ve ihtidâ hadiselerindeki rolüne de ayrıca dikkat çekmektedir.

Eserde yayımlanan son ve oldukça mühim olan diğer bir makale ise "Mutasavvıf Bir Osmanlı Bürokrati: La'lîzâde Abdülbâkî Efendi" (s. 206-229) başlığını taşımaktadır. La'lîzâde Abdülbâkî'nin hayatına dair bugüne kadar yazılmış en kapsamlı makale olma hüviyetini taşıyan bu çalışmada Şahin, La'lîzâde Abdülbâkî'nin mensubu bulunduğu Bayrâmi-Melâmîliğin

tarihçesinden söz etmekte ve ardından La‘lîzâde Abdülbâkî’nin hayatını kronolojik bir biçimde ele almaktadır. Onun Bayrâmî-Melâmîlik içerisindeki konumuna ve tasavvufî görüşlerine değinen yazar, La‘lîzâde Abdülbâkî’nin eserlerinin içeriklerine ilişkin de kısaca bilgi vermektedir.

Sonuç olarak tanıtmaya çalıştığımız bu eserle, yazarın Selçuklu ve çoğunlukla Osmanlı döneminde yaşamış olan sûfi şahsiyetler, bu dönemde yazılmış eserler ve faaliyetlerini sürdüren tarikatler konusunda son derece başarılı bir biyografik ve bibliyografik çalışmaya imza attığını söyleyebiliriz. Şahin bu çalışmayı yaparken tasavvuf tarihi, tasavvuf düşüncesi ve tarikatlerin kendi iç dinamiklerini de dikkate almış, ele aldığı meselelere dair bazı ön kabullerden arınarak elde ettiği verileri tarihçi nosyonuyla subjektiflikten son derece uzak perspektifle yorumlamıştır.

Eserde yazarın ele aldığı meselelere dair arşiv belgelerini ve birincil kaynakları kullanmadaki yetkinliği, bunun yanı sıra modern dönemde ortaya çıkan literatürü de ihmal etmemesi ve oldukça zengin bir bibliyografyaya sahip olması eserin öne çıkan özelliklerinden belki de en önemlisidir. Ayrıca eserin sonuna eklenmiş olan detaylı indeksin de araştırmacılara büyük bir kolaylık sağladığı söylenebilir.

Şahin’in konulara son derece hakim bir birikim ve üslûbla kaleme aldığı bu metinler, Selçuklu ve Osmanlı dönemi sûfi geleneğine dair sistematik tarihi bilgiler ihtivâ etmesi açısından önem taşımakta, tasavvuf tarihi ve düşüncesi alanında yapılacak olan çalışmalara da bir altyapı oluşturmaktadır. Tüm bu bunlar göz önüne alındığında okuyucuya ciddi katkılar sağlayacağını düşündüğümüz *Dervişler ve Sûfi Çevreler* adlı bu eserde yazarın, dipnotlarda bazı şahıs ve eserlere işaret ederek bu alanda çalışan akademisyenlere yeni çalışma alanları açtığı kanaatindeyiz.